

RUS HALK SANATI: VERNİKLİ OBJELER

NEJLA YILDIRIM
Okut., Kocaeli Üniversitesi
Yabancı Diller Yüksek Okulu
yildirim-nejla@hotmail.com

ÖZET¹

Objelerin verniklenmesi Rusya'da vernikli minyatür çalışmaları ve vernikli metal tepsiler olmak üzere iki yönde gelişme gösterir. Fedoskino, Paleh, Mstera ve Holuy bölgeleri papier-mâché'den elde edilen kutular, broşlar, sigara tabakaları gibi objeler üzerine minyatür çalışmaları; Nijniy Tagil ve Jostovo bölgeleri de vernikli metal tepsiler üzerine natürmort ve figüratif resimler yaparlar.

Çalışmada sözü edilen bölgelerde üretilen vernikli objelerin tarihsel gelişimi, bölgelerin sanatsal özellikleri ve objeler üzerine resmettikleri konular ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Rus halk sanatı, vernikli minyatür sanatı, vernikli metal tepsiler.

RUSSIAN FOLK ART: LACQUERED OBJECTS

ABSTRACT

Lacquering of objects develops in two ways in Russia: Lacquer miniature works and lacquer metal trays. Fedoskino, Palekh, Mstera and Kholui regions paint minature on objects such as boxes, brooches, cigarette cases made of papier-mâché, Nizhny Tagil and Zhostovo regions paint still life and figurative paintings on lacquer metal trays.

In this work, the historical development of lacquered objects produced in Fedoskino, Palekh, Mstera, Kholui, Nizhny Tagil and Zhostovo, the artistic peculiarities of the regions and subjects they paint on objects have been evaluated.

Keywords: Russian folk art, lacquer miniature painting, lacquer metal trays.

¹ Bu çalışma, 2016 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Prof. Dr. Gönül Uzelli'nin danışmanlığında tamamlamış olduğum *Aleksandr Sergeyeviç Puşkin'in Poemalarının Paleh Sanatına Yansımaları* başlıklı yüksek lisans tezini temel almaktadır.

Objelerin verniklenmesi Rusya'ya yurtdışından gelen bir zanaattır. Ahşaptan yapılan objelerin ya da metallerin verniklenmesi Avrupa'ya 16. yüzyılda Çin ve İran'dan gelmiş; 17. ve 18. yüzyıllarda İtalya, Fransa, İngiltere ve Almanya'da vernikli objelerin üretimi artış göstermeye başlamıştır. I. Petro'nun 1720'li yıllarda inşa edilen Peterhof'daki Monplaisir Sarayı'nın bir odasını doksan dört tane vernikli panel ile Rus ikona sanatçılarına dekora ettirmesiyle vernik Rusya'da ilk kez kullanılmıştır (Hilton 1995:113).

Rusya'da objelerin verniklemeyle uğraşan altı bölge bulunur. Fedoskino, Paleh, Mstera ve Holuy bölgeleri papier-mâché'den elde ettikleri objeler üzerine minyatür çalışmalarını; Jostovo ve Nijniy Tagil bölgeleri de metal tepsiler üzerine natürmort ve figüratif resimler yaparlar.

18. yüzyılın sonlarında Moskovalı tüccar Pyotr Korobov, Avrupa seyahati sırasında Almanya'nın Braunschweig şehrinde Johann Heinrich Stobwasser'in vernikli objeler üreten fabrikasını ziyaret etmiş, Alman ustaları yerel ustaları eğitmesi için Moskova yakınlarındaki Danilkovo (günümüzde bu köy Fedoskino'ya katılmıştır) köyünde kurmuş olduğu fabrikasına davet etmiştir (Hilton 1995:113). Bu fabrikada ilk olarak askeri şapkalar için vernikli deriler işlenmiş, daha sonra verniklenmiş küçük kutular üretilmeye başlanmıştır. 1818-1819 yıllarında fabrika miras yoluyla Korobov'un damadı Pyotr Lukitin'e geçmiştir. Fabrika zamanla büyümüş, imparatorluk kararı ile vernikli objeler çarlık mührü taşımaya başlamıştır. 1830'lu ve 1860'lı yıllar arasında Lukutin fabrikayı oğlu Aleksandr Lukutin ile yönetmeye başlamıştır (Smolitski, Çirkov, Maksimov, vd. 1982:114). Baba-oğul yönetimi sırasında fabrika en parlak dönemine ulaşmış ve o dönemde Fedoskino minyatürlerinin en iyi minyatürler olduğu düşünülmüştür. Babasının ölümünden sonra Aleksandr fabrikayı 1876 yılına kadar tek başına yönetmiş, 1876 yılında Aleksandr fabrikanın yönetimini oğlu Nikolay'a bırakmıştır. Nikolay'ın ölümünden sonra eşi fabrikanın yönetimiyle birkaç yıl ilgilenmiştir. Nikolay'ın eşinin fabrikanın yönetimiyle daha fazla ilgilenmek istememesinden dolayı fabrika 1904 yılında kapanmıştır (<http://www.agitlak.com>). Fabrikanın kapanmasıyla Fedoskinolu ustalar Kont Şeremetev'in eski toprak kölelerinin kurduğu Vişnyakov fabrikasında çalışmaya başlamışlardır. Vişnyakov fabrikasındaki çalışma şartlarından memnun olmayan ustalar bir araya gelerek 1910 yılında Fedoskino Ressamlar Birliği'ni kurmuşlardır. 1910-1913 yıllarında Kazan, Saint Peterburg ve Kiev'de düzenlenen fuarlarda ustalar çalışmalarlarıyla altın ve gümüş madalyalar almışlardır (Gluşkova 2015:31-32).

Baskılı resim ya da gravür örnekleri kullanan Fedoskinolu ustalar renklendirme ve kompozisyona büyük ölçüde sadık kalarak 19. yüzyıl Rus ressamlarının orijinal resimleri üzerinde yeniden çalışmışlardır. 19. yüzyılın ortalarında Fedoskino minyatür sanatının temel çizgilerinin oluşmaya başlamasıyla ustalar objeler üzerine gerçekçi resimler yapmaya başlamışlardır. İnsanlar, hayvanlar ve bitkiler betimlenirken gerçekçi ölçüler ve renkler kullanılarak hacim oluşturulmuştur (Smolitski, Çirkov, Maksimov, vd. 1982:115-116).

Rusya'nın en eski vernikli minyatür üretim merkezi olan Fedoskino'da papier-mâché'den yapılan sigara tabakaları, enfiye kutuları, çay kutuları, tepsiler, dekoratif plakalar üzerine genellikle Rus halk yaşamından alınan gerçekçi sahneler resmedilir. Fedoskinolu ustaların resmettikleri konular arasında kış sahneleri, troyka kullanan gençler (Fig.1), çay içme sahneleri, ünlü savaş sahneleri, Kremlin manzaraları, taşra manzaraları, hasat toplama sahneleri yer alır (Hilton 1995:114). Resmedilen Fedoskino minyatürleri üç dört kat yağlı boya ile boyanır. Boyanan her kat verniklenir. Resmin etrafı altın varakla çerçevelenir.

Fedoskinolu ustaların çalışmaları 1924-1934 yılları arasında eski ikona yapım merkezleri olan İvanova bölgesindeki Paleh, Vladimir bölgesindeki Mstera ve İvanova bölgesindeki Holuy köylerini etkilemiştir. Bunun sonucunda Paleh, Mstera ve Holuy'da vernikli minyatür sanatı görülmeye başlanmıştır (Sedov 1985:16).

Tatar istilasından kaçan Suzdallı keşişler sayesinde ikona sanatıyla tanışan Paleh, 17. yüzyılda adını ikona sanatıyla duyurmaya başlamış, 18. yüzyıldaki ikona çalışmalarıyla da zirveye ulaşmıştır. 1917 Ekim Devrimi'nden sonra Sovyetler Birliği'nin dini reddetmesi, ikona sanatına olan talebin azalması, ikona yapan atölyelerin kapanmasıyla Palehli ikona ustaları yeteneklerini kullanacakları yeni sanatsal arayışlar içine girmişlerdir (Yıldırım 2016:79-80). Ustalar ahşaptan yapılan kaşıkları, matruşkaları, kutuları, tabak çanak gibi objeleri boyamışlar, fakat bu el zanaatlarında başarılı olamamışlardır. Paleh sanatının kurucusu olarak kabul edilen İvan İvanoviç Golikov, 1922 yılında Moskova Zanaat Müzesi'nde Fedoskinolu ustaların papier-mâché'den yapılan siyah kutular üzerine resmettikleri minyatür çalışmalarını görmüş, eski Rus ikona tekniklerini ve tempera boyama yöntemlerini papier-mâché'den yapılan fotoğrafik film kutuları üzerinde uygulayarak "Ayı Avı" nı (Ohota na medveda) resmetmiştir (Zinovyev 1975:66). Moskova Zanaat Müzesi'nde sergilenen Golikov'un sözü edilen bu çalışması büyük ilgi görmüş, "İkona sanatında yeni bir devrime ihtiyacımız var", diyen Golikov, Paleh sanatını farklı bir yöne taşımış olmuştur (Kotov 1962:72).

1923 yılında Moskova'da düzenlenen Tüm Rusya'nın Tarım Fuarı'nda ve 1924 yılında Venedik'te düzenlenen Dünya Fuarı'nda sergilenen Palehli ustaların çalışmaları büyük başarı kazanmıştır. Kazanılan bu başarılar sonucunda yeni sanatın ustalarının birleşmesi gerektiği açıkça görülmüş, 5 Aralık 1924 yılında Paleh'te Paleh Eski Resim Birliği kurulmuştur. Yedi kişiden oluşan birlikte Golikov, İvan Mihayloviç Bakanov, İvan İvanoviç Zubkov, Aleksandr İvanoviç Zubkov, Aleksandr Vasilyeviç Kotuhin, Vladimir Vasilyeviç Kotuhin ve İvan Vasilyeviç Markiçev yer almıştır (Zinovyev 1975:66).

Ustaların 1925 yılında Paris'teki fuarda kazandıkları başarıdan sonra değişimi ve yeni ustaların neslini devam ettirmek için 1931 yılında Paleh'te elli öğrenciye eğitim veren meslek okulu açılmıştır. 1930 yılında Yevim Fedoroviç Vihrev'in kaleme aldığı "Paleh" (Paleh) ve Anatoli Vasilyeviç Bakuşinski'nin kaleme aldığı "Paleh Sanatı" (İskusstvo Paleha) adlı kitaplar Paleh sanatının tanınmasına yardımcı olmuştur (Zinovyev 1975:68). Maksim Gorki'nin girişimleriyle 1935 yılında Palehli ustaların çalışmalarının sergilenmesi için oluşturulan yer Paleh Devlet Sanat Müzesi'nin de temelini oluşturmuştur. 1930'lu ve

1940'lı yıllarda Paleh'te hissedilen politik baskıdan dolayı ustaların ikona yapım geçmişleri düşmanca hatırlanmış, birçok usta tutuklanmıştır. Tutuklanan bu ustalar arasında hapishanede ölen Aleksandr Zubkov da yer almıştır. Paleh Eski Resim Birliği'nin adı zamanla değişmiş, 1989 yılında Paleh Sanatçılar Birliği ve Paleh Yaratıcı Atölyesi adlarını almıştır (<http://www.agitlak.com>).

Ustaların broş, mücevher kutuları, enfiye kutuları, sigara tabakaları, boncuk saklama kutuları, çay kutuları, kalem kutuları gibi objeler üzerine resmettikleri konular arasında Rus ve dünya edebiyatı (Fig.2), Rus tarihi, Rus masalları ve folkloru, Rus halk şarkıları, Rus köylülerinin yaşamından kesitler, devrimi yansıtan motifler yer alır. Siyah fon üzerine resmedilen karmaşık, çok katmanlı ve detaylı sahnelerden oluşan Paleh minyatürlerinde altın gölgelendirme bolca kullanılır. Figürlerin uzatılarak yapılması eski Rus ikona tekniğine dayanır. Detaylı sahneler bazen başparmağın tırnağından daha uzun olmayacak biçimde de resmedilir (Kotov 1962:71). Palehli ustalar Fedoskinolu ustalardan farklı olarak boyamada yağlı boya yerine tempera boya kullanır. Resmin etrafı altın varakla çerçevesizdir.

Ekim Devrimi sonrası ikona atölyelerinin kapanmasıyla Msteralı ikona ustaları da Palehli ikona ustaları gibi yeteneklerini kullanacakları yeni sanatsal arayışlar içine girmişlerdir. Aleksandr Nikolayeviç Kulikov, Nikolay Prokofyeviç Klıkov, Vasili Nikiforoviç Ovçinnikov, Yevgeni Vasilyeviç Yurin, Aleksandr İvanoviç Bryagin, Aleksandr Fedoroviç Kotyagin ve Aleksandr Mihayloviç Merkuryev'in de aralarında yer aldığı on bir kişiden oluşan eski ikona ustaları 23 Temmuz 1923 yılında bir araya gelerek Eski Rus Resim Birliği'ni kurmuşlardır. Eski ikona ustaları, eski ikona teknikleriyle matruşka, tuzluk, tabak, kutu gibi ahşaptan yapılan objeleri süslemişlerdir. 1925 yılında birlik otuz, 1928 yılında ise altmış üyeye ulaşmıştır (<http://www.agitlak.com>). Birlik 1931 yılında bir grup sanatçıyı papier-mâché'nin nasıl hazırlandığı konusunda eğitim alması için Moskova'ya, bir grup sanatçıyı da vernikleme ve cilalama konusunda eğitim alması için Fedoskino'ya göndermiştir (<http://www.artrusse.ca>).

Mstera'da 1932 yılında yeni minyatür resim birliği olan İşçi Sınıfı Sanat Birliği kurulmuştur. 1930'lu yıllarda Mstera vernikli minyatürleri uluslararası alanda başarılar kazanmıştır. Ustalar, 1935 yılında Milano'da, 1937 yılında Paris'te ve 1939 yılında New York'taki Dünya Fuarları'nda sergilenen çalışmalarıyla diplomalar, altın ve gümüş madalyalar almışlardır. Ustalar, 1940'lı yıllardan 1960'lı yıllara kadar 19. yüzyıl Rus ressamlarının resimlerini kopyalamışlardır. 1960'lı ve 1970'li yıllarda minyatür sanatında yeni sanatsal arayışlar başlamıştır. Ustalar, 1970'li ve 1990'lı yıllarda geleneksel desenleri, kompozisyon süslemelerini, parlak boyanın üzerinde kullanılan yumuşak renklendirmeyi koruyarak minyatür sanatını geliştirmişlerdir (<http://www.rostur.voztrad.ru>).

Ustaların kutular, boncuk saklama kutuları, çekmeceler gibi objeler üzerine resmettiği konular arasında Rus edebiyatı, Rus masalları (Fig.3), Rus halk şarkıları, Sovyet insanının yeni yaşamı, tarlada ve fabrikada çalışan insanlar, altın zırhları içinde denizaşırı topluluklarla savaşan Rus askerleri, harika manzaralar arasında geyik kovalayan süvariler yer alır. Mstera'nın doğası, Klyazma nehri boyunca yer alan karaağaçlar ve çayır da

ustalar tarafından resmedilir (Smolitski, Çirkov, Maksimov, vd. 1982:122-123). Renkli zemin üzerine resmedilen Mstera minyatürlerinde geleneksel olarak soğuk mavi-gri ve toprak sarısı-parlak kırmızı olmak üzere iki zıt renk kullanılır. Soğuk mavi-gri renkler yer ve derinlik sağlar, toprak sarısı-parlak kırmızı renkler de düzlem ve süslemede avantaj sağlar (<http://www.agitlak.com>). Palehli ustalar gibi Msteralı ustalar da boyamada tempera boya kullanır. Resmin etrafı altın varakla çerçevesizdir.

Ekim Devrimi sonrası ikona atölyelerinin ve ikona eğitimi veren okulun kapanmasıyla işsiz kalan Holuylu ikona ustaları yeni sanatsal arayışlara başlamıştır. Eski ikona ustaları bir araya gelerek 1919 yılında Sanatın Çalışanları Birliği'ni kurmuşlardır. Ustalar tepsiler, ahşap objeler, matruşkalar gibi objeler üzerine resim yapmışlardır. Sanatın Çalışanları Birliği varlığını uzun süre devam ettiremeyerek dağılmıştır. 1924 yılında Fırçalar Birliği kurulmuş ve Sergey Alekseyeviç Mokin birliğin temsilcisi seçilmiştir. Ustalar tepsiler, ahşap objeler, matruşkalar gibi objeler üzerine resim yapmaya devam etmiş, fakat sözü edilen objelerin çok fazla satmaması üzerine ustalar kiliselerin restorasyon işlerinde çalışmaya başlamışlardır. Fırçalar Birliği de varlığını uzun süre devam ettiremeyerek dağılmış, birçok usta Mstera Birliği'ne katılmıştır. 1931 yılında Holuy da on altı ustadan oluşan Mstera Birliği'nin bir şubesi açılmıştır (Peçkin 2014:3).

Paleh ve Mstera vernikli minyatür sanatının başarısının ülke sınırlarını aşması üzerine Holuylu eski ikona ustaları da vernikli minyatür sanatıyla uğraşmaya başlamışlardır. İlk Holuy vernikli minyatür çalışmaları da papier-mâché üzerine 1932 yılında Mokin, Konstantin Vasilyeviç Kosterin ve Dmitri Mihayloviç Dobrının tarafından yapılmıştır. Çalışmaları konusunda Sanat Enstitüsü'nden olumlu tepkiler alan ustalar Holuy Sanat Birliği'ni kurmaya karar vermiş, 1934 yılında Holuy Sanat Birliği'ni kurmuşlardır. Birlik kurulduktan sonra birliğin üye sayısı zamanla artmaya başlamıştır. Ustalar çalışmalarıyla 1935 yılında Moskova'da düzenlenen Sanat Fuarı'na, 1937 yılında da Paris'te düzenlenen Tüm Dünya Fuarı'na katılmışlar ve çalışmalarıyla önemli başarılar elde etmişlerdir. Vernikli minyatür ustaları yetiştirmek için 1943 yılında Holuy Sanat Meslek Lisesi açılmıştır. 1950'li yıllardan itibaren birlik tamamen vernikli minyatür sanatına yönelmiştir. 1960 yılında da Holuy Vernikli Minyatür Fabrikası açılmıştır (Peçkin 2014:4-6).

Ustaların kutu, broş gibi objeler üzerine resmettikleri konular arasında peyzaj, Rus masalları, tarihi olaylar (Fig.4) yer alır. Kullanılan renkler Paleh vernikli minyatürlerinde kullanılan renkler gibi parlak değil, imgeler de daha materyalist ve gerçekçidir. Mstera vernikli minyatür sanatıyla karşılaştırıldığında kompozisyon detayları daha içe içe geçmiştir (Smolitski, Çirkov, Maksimov, vd. 1982:125). Palehli ve Msteralı ustalar gibi Holuylu ustalar da boyamada tempera boya kullanır. Resmin etrafı altın varakla çerçevesizdir.

Vernikli kutular yaklaşık olarak yetmiş günde yapılır. Tutkalla yapıştırılan karton ya da kâğıt şeritler tahta bir bloğa sarılır, sıkıştırılması için tahta blok tahta bir çerçevenin içerisine yerleştirilir, karton ya da kâğıt şeritler sıkıştırılır ve kutunun yanları biçimlenir. Sıkıştırılmış levha fırında kurutulur, keten yağında kaynatıldıktan sonra levha tekrar

fırınlanarak kurutulur. Elde edilen madde tahta kadar dayanıklıdır. Kutunun kapağı kesilip kenarları düzleştirildikten sonra kutu kil, is ve yağ karışımı ile kaplanır. Sünger taşı ile cilalanan kutu birkaç kat verniklenir. Kutunun dışı siyah renk, içi ise parlak kırmızı renk ile verniklenir. Her vernikleme işleminden sonra kutu, fırında kurutulur. Daha sonra kapağın üzerine yapılan resim boyanır, üzüm filizi, noktalar ya da çizgiler ile kutunun kenarlarına süsleme yapılır. Kutuya birkaç kat daha vernik sürüldükten sonra kutu fırınlanarak tekrar kurutulur, daha sonra ise parlatılır (Hilton 1995:113-114).

Ev eşyası olarak tepsi çok eski zamanlardan beri kullanılmasına karşın, 19. yüzyılda şehirlerin büyümesi, otellerin, restoranların artmasıyla birlikte tepsiye olan talep artmış, tepsi hem servis yapmak için hem de dekor amaçlı kullanılmaya başlanmıştır. Rusya'da metal tepsiler ilk kez 18. yüzyılın ortalarında Urallar'da Nikolay Nikitiç Demidov'un Nijniy Tagil, Nevyansk ve Verh-Neyvinsk'deki metal fabrikalarında üretilmiştir. Nijniy Tagilli bir sanatçı olan Andrey Stepanoviç Hudoyarov'un kristal verniğin demir, bakır ve ahşap üzerinde çatlamadığını fark etmesiyle Nijniy Tagil vernikli metal tepsileri üretilmeye başlanmıştır. (Smolitski, Çirkov, Maksimov, vd. 1982:126). 19. yüzyılın ilk yarısında geleceğin ustalarını eğitmek için açılan okulla birlikte sözü edilen zanaat gelişmeye başlamıştır.

19. yüzyılın sonlarında Rusya'da yaşanan krizle birlikte Nijniy Tagil tepsilerine olan talep azalmıştır. Ekim Devrimi sonrası tepsiler üzerine çiçeklerin geleneksel yöntemle resmedilmesi neredeyse yok olmasına karşın, Proleter Metal, Kızıl Şafak gibi birlikler tepsi üretimine yeniden başlamış, 1957 yılında bu birliklerin bir araya gelmesiyle Nijniy Tagil tepsilerinin üretimi yeniden canlanmıştır (<http://tagilpodnos.ru>).

Ustaların vernikli metal tepsiler üzerine resmettiği konular arasında Uralların doğasını yansıtan peyzajlar, çiçek buketleri, küçük yaban çiçekleri, meyveler, tarihi olaylar (Fig.5) vb. yer alır. Genellikle siyah fon üzerine resmedilen sözü edilen konular kırmızı, mavi ya da yeşil fon üzerine de resmedilebilir. Kullanım amaçlarına göre günlük kullanım (semaverin altına koymak için ya da yiyecek ve içecekleri servis etmek için kullanılır) ve dekor amaçlı kullanım olmak üzere iki gruba ayrılan tepsiler oval, kare, yuvarlak gibi şekillerde olabilir. Tepsiler altın varakla ince şerit halinde çerçevelenir.

Vernikli metal tepsilerin yapıldığı diğer bir bölge olan Jostovo köyü Moskova yakınlarındaki Mitişçi bölgesinde bulunur. Jostovo'da tepsi yapımı Osip Filippoviç Vişnyakov'un kendi atölyesini açtığı 1825 yılıyla bağlantılı olmasına karşın, Jostovo'da tepsi yapımı 1825 yılının öncesine uzanır. 19. yüzyılın başlarında Osip Vişnyakov'un babası Filipp Nikitiç Vişnyakov atölyesinde tepsiler yapmıştır. Filipp Vişnyakov Moskova'ya taşındıktan sonra kardeşi Taras Vişnyakov ve Yegor Vişnyakov aile işine devam etmiştir. Osip Vişnyakov 1825 yılında Moskova'dan Jostovo'ya gelerek kendi atölyesini açmış, bu atölyede papier-mâché'den kutular, sigara tabakaları, enfiye kutuları, tepsiler yapmıştır (<http://www.leontievi.ru>).

Osip Vişnyakov, 1836 yılında Mitava'da düzenlenen fuarda papier-mâché'den yapılan tepsilerin metalden yapılan Sibiryaya tepsileri kadar dayanıklı olmadığını görmüş, papier-mâché'den yapılan tepsiler yerine metalden yapılan tepsiler üzerinde

uzmanlaşmaya karar vermiştir. Jostovo tepsilerine olan talebin artmasıyla yeni atölyeler açılmış (İsaev, 1876:5), Jostovo 1870'li ve 1880'li yıllara kadar tepsileriyle ünlü olan Nijniy Tagil'e rakip olmaya başlamıştır. Jostovolu ustalar Saint Peterburg, Nijniy Tagil gibi tepsi üreticilerinin tecrübelerinden yararlanarak kendi tekniklerini ve tarzlarını yaratmışlardır.

19. yüzyılın sonları 20. yüzyılın başlarında Jostovo vernikli metal tepsileri de diğer el zanaatları gibi zor günlerden geçmiş, tepsilere olan talebin azalmasıyla atölyeler kapanmaya, ustalar tarımla uğraşmaya başlamıştır. Ekim Devrimi sonrası Jostovo, Novositsev ve Troitskoye'de açılan birliklerin bir araya gelmesiyle 1928 yılında Metal Tepsi Birliği kurulmuştur. 1920'li ve 1930'lu yıllarda Jostovolu ustaların geleneksel yöntemlerle tepsiler üzerine resim yapması değiştirilmeye çalışılmasına karşın, ustalar bu değişime direnmiş, yeni fikirlerle ustalıklarını geliştirmişlerdir (<http://www.leontievi.ru>). Fedoskino Meslek Okulu'nda 1940 yılında Jostovolu ustaların eğitilmesi için bir bölüm açılmıştır.

Ustaların vernikli metal tepsiler üzerine resmettiği konular arasında çiçek buketleri (Fig.6), küçük yaban çiçekleri, troykalar, meyveler, vb. yer alır. Genellikle siyah fon üzerine resmedilen sözü edilen konular kırmızı, mavi ya da yeşil fon üzerine de resmedilebilir. Yuvarlak, oval, kare gibi şekillerde olan tepsiler altın varakla ince şerit halinde çerçevesizdir.

Vernikli metal tepsiler resmedilen konunun karışık ya da karışık olmamasına bağlı olarak yaklaşık olarak on bir ile yirmi gün arasında yapılır. Altı adet metal yaprak bir araya getirilip kesildikten sonra metale şekil verilir. Metal üzerinde çalışılacak kısım çekiçe dövülür. Tepsinin kenarları yuvarlaklaştırılarak düzleştirilir. Tutmak için tepsinin yanına delikler açılır. Siyah vernik sürülen tepsi, fırında kurutulur ve bu işlem birkaç kez tekrarlanır. Cilalanan tepsi üzerine resmin eskizi yapılır ve tepsi fırınlanarak kurutulur. Kuruyan tepsinin üzerindeki resimler boyanır ve tepsi altın varakla çerçevesizdir. Tepsi verniklendikten sonra fırınlanarak kurutulur.

Görüldüğü gibi, Rusya'da verniğe olan ilgi I. Petro dönemine uzanmasına karşın, ilk vernikli objeler 18. yüzyılın sonlarında Korobov'un fabrikasında üretilmiştir. İlk olarak askeri şapkalar için vernikli derilerin işlendiği bu fabrikada daha sonra papier-mâché'den vernikli kutular yapılmıştır. 19. yüzyılda Korobov'un damadı ve onun çocukları vernikli obje üretimini çeşitlendirip mükemmelleştirmiştir. İlk vernikli objelerin üretim merkezi olan Fedoskino, 20. yüzyılın başlarında eski ikona yapım merkezleri olan Paleh, Mstera ve Holuy bölgelerini etkilemiş ve bu bölgeler vernikli minyatür sanatıyla uğraşmaya başlamışlardır. Papier-mâché'den hazırlanan objeler üzerine gerçek yaşamdan, Rus edebiyatından, masallarından, şarkılarından alınan konular resmedilmiştir.

Rusya'da vernikli minyatür sanatıyla uğraşan Fedoskino, Paleh, Mstera ve Holuy bölgeleri dışında vernikli metal tepsi üretimiyle uğraşan Nijniy Tagil ve Jostovo bölgeleri bulunur. Rusya'da ilk metal tepsiler 18. yüzyılın ortalarında Urallar'da aralarında Nijniy Tagil metal fabrikasının da bulunduğu metal fabrikalarında üretilmiştir. Jostovo'da ise metal tepsiler 19. yüzyılın başlarında Vişnyakov ailesine ait atölyelerde üretilmiştir. Vernikli metal tepsiler üzerine natüremort ve figüratif resimler yapmışlardır.

KAYNAKLAR

- Anonim. *İstoriya Msterskoy miniatyuri*. Erişim:03.02.2017.
<http://rostur.voztrad.ru/istoriya-mstyorskoj-miniatiyuri.html>.
- Anonim. *Mstera*. Erişim: 02.02.2017. http://www.artrusse.ca/mstera_en.htm.
- Anonim. *Tagilskiy podnos*. Erişim: 01. 02. 2017.
<http://www.tagilpodnos.ru/service/history.php>.
- Anonim. *Tvorçeskaya masterskaya Leontyevih*. Erişim: 01.02.2017.
http://leontievi.ru/istoriya_razvitiya_zhostovskogo_promycla.
- Gerşkoviç, Yevgeniya. *Fedoskino*. Erişim: 03.02.2017.
http://www.agitlak.ru/trading_fedoskino.html.
- Gerşkoviç, Yevgeniya. *Mstera*. Erişim: 03. 02. 2017.
http://www.agitlak.ru/trading_mstiora.html.
- Gerşkoviç, Yevgeniya. *Paleh*. Erişim: 03. 02. 2017.
http://www.agitlak.ru/trading_palekh.html.
- Gluşkova, Vera Georgievna. 2015. *Podmoskovye. Priroda. İstoriya. Ekonomika. Kultura. Dostoprimeçatelnosti. Religioznye Tsentri*. İzdatelstvo "Veçe".
- Hilton, Alison. 1995. *Russian Folk Art*. Bloomington: Indiana University Press.
- İsaev, Andrey. 1876. *Promıslı Moskovskoy gubernii*, II. Moskva: İzdaniye Moskovskoy Gubernskoy Zemskoy Upravı.
- Kotov, Vitali Timofeyeviç. 1962. *İskusstvo Paleha, putevoditel*. Moskva: Gosudarstvenniy Muzey Palehskogo İskusstva, İzd-vo Literaturı Na İnostrannıh Yazıkah.
- Peçkin, Mihail Borisoviç. 2014. *Pajarskiy yubileyniy almanah: Vip:8 // K 80-letiyu İakovoy miniauturı Holuya*. İvanova-Yuja: Administratsiya Yujskogo Munitsipolnogo Rayona.
- Sedov, N. N. 1985. *Fedoskino*. Moskva: MMP RSFSR.
- Smolitski, V.G., Çirkov, D.A., Maksimov,Yu. V., Yakimçuk, N.A., Kaplan, N.İ., Mitlyanskaya, T.B., Koromislov, B.İ., Klimova, N.T., Hanyavina, L.S., Kojevnikova, L.A. ve Soboleva, N.P. 1982. *Narodniye hudojestvenniye promıslı RSFSR*. Moskva: Vıssşaya Şkola.
- Yıldırım, Nejla. 2016. *Aleksandr Sergeyeviç Puşkin'in Poemalarının Paleh Sanatına Yansımaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zinovyev, Nikolay Mihayloviç. 1975. *İskusstvo Paleha*. Leningrad: İzdatelstvo "Hudozhnik RSFSR", Vtoroye İzdaniye.

Fig. 1 Mihail Stepanoviç Çijov, Fedoskino'da Kış Bayramı, Fedoskino, 1960, Kutu üzerine vernikli minyatür.

Fig. 2 Fyodr Stepanoviç Kritov, Ruslan ve Ludmila, Paleh, 2002, Kutu üzerine vernikli minyatür.

Fig. 3 Nikolay Grigoryevič Dmitriyev, Altın Horoz, Mstera, 1938, Kutu üzerine vernikli minyatür.

Fig. 4 Sergey Alekseyevič Mokin, Stepan Razin'in Çağrısı, Holuy, 1943, Levha üzerine vernikli minyatür.

Fig. 5 Dmitri Lvoviç Borodin, I. Petro'nun Düğünü, Nijniy Tagil, 1874.

Fig. 6 Yevgeniya Meşkova, Siyah Tepsi Üzerinde Parlak Çiçek Demetleri, Jostovo, 2014.